

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی

حوزه معاونت بهداشتی

دستور العمل بهداشت کار در دامداریهای کوچک روستایی (خانگی)

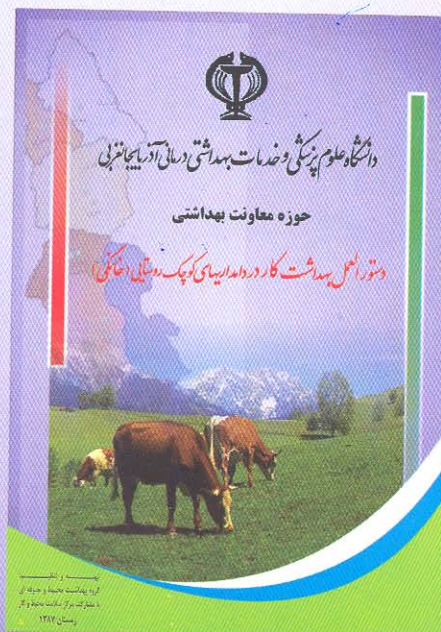
موادی از قانون کار در کشاورزی و دامداری

ماده ۱: کلیه کارفرمایان، کارگران، کارگاهها، موسسات تولیدی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی مکلف به تبعیت از این قانون می باشند.

ماده ۸۵: برای صیانت نیروی انسانی و منابع مادی کشور رعایت دستورالعملهایی که از طرف شورای عالی حفاظت فنی (جهت حفاظت فنی) و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (جهت جلوگیری از بیماریهای حرفه ای و تامین بهداشت کار و کارگر و محیط کار) تدوین می شود، برای کلیه کارگاهها، کارفرمایان، کارگران و کارآموزان الزامی است.

ماده ۹۲: کلیه واحدهای موضوع ماده ۸۵ این قانون که شاغلین در آنها به اقتضای نوع کار در معرض بروز بیماریهای ناشی از کار قرار دارند باید برای همه افراد مذکور پرونده پزشکی تشکیل دهند و حداقل سالی یکبار توسط مراکز بهداشتی درمانی از آنها معاینه و آزمایشهای لازم را به عمل آورند و نتیجه را در پرونده مربوطه ضبط نمایند.

مسئولیت نظارت بر حسن اجرای این دستور العمل به عهده کارشناسان
بهداشت حرفه ای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد.

در صوت وجود انبار باید شرایط زیر مورد توجه قرار گیرد:

ساختمان انبار:

- ۱- دارای تهویه مطلوبی باشد.
- ۲- روشنایی مناسبی داشته باشد (حداقل ۱۰۰ لوکس)
- ۳- انبار مجهز به وسیله اطفاء حریق دستی مناسب باشد.
- ۴- ساختمان انبار در برابر صاعقه و جریق مقاوم باشد.
- ۵- دیوارها و سقف انبار باید طوری ساخته شود که از نفوذ گرما، سرما، رطوبت و جوندگان و غیره به داخل انبار و بالعکس جلوگیری کند.
- ۶- سیم کشی انبار توکار باشد و لامپ ها دارای قاب مخصوص بوده و کلید برق برای جلوگیری از جرقه در خارج از انبار قرار گیرد.
- ۷- پنجره ها مجهز به توری ضد زنگ باشد.
- ۸- استعمال دخانیات در انبار ممنوع می باشد.
- ۹- انبار نگهداری سموم و مواد شیمیایی از انبار علوفه باید جدا باشد.
- ۱۰- سطح و فضای انبار باید متناسب با نوع و میزان مواد مورد ذخیره باشد.
- ۱۱- نظافت و گندزدایی انبار باید بطور منظم صورت گیرد.

حمام /دوش

در کارگاههای دامداری خانگی یک دوش آب گرم و سرد در نظر گرفته شود.

شرایط و ضوابط بهداشتی حمام /دوش به قرار ذیل است:

- ۱- کف محل دوش ها باید مقاوم، قابل شستشو بوده و لغزنده نباشد و دارای شیب کافی به سمت کفشی باشد.
- ۲- دیوارها تا سقف کاشی، به رنگ روشن و سقف حمام باید صاف با رنگ روغنی و بدون ترک خوردگی باشد.
- ۳- مساحت کف محل دوش نباید از ۹۰ سانتی متر در ۱۲۰ سانتی متر کمتر باشد.
- ۴- حمام و محل دوش باید بطور مرتب تمیز و با مواد مناسب گند زدایی گردد.
- ۵- محوطه حمام باید دارای هواکش متناسب با فضای آن باشد.
- ۶- حمام باید مجهز به سطل زباله درب دار و قابل شستشو باشد.
- ۷- در صورتی که برای گرم کردن آب از منابع حرارتی غیر مرکزی استفاده می شود این قبیل منابع حرارتی باید در خارج از محوطه حمام و در محل مناسب قرار داشته باشد.
- ۸- برای رعایت موازین ایمنی ضروری است در داخل حمام لامپ ایمنی با حباب شیشه ای استفاده شود و تمام کلید و پریزهای برق باید خارج از محوطه حمام قرار داده شود.
- ۹- حمام باید دارای محلی مناسب بعنوان رختکن برای تعویض لباس داشته باشد.

هدف: این دستور العمل بر اساس آئین نامه بهداشت کار در مراعات کشاورزی، دامداری، مرغداری و زنبورداری های سراسر کشور در جهت جلوگیری از بیماریهای شغلی و تامین بهداشت کار و کارگر و محیط کار در کارگاههای دامداری کوچک روستایی (خانگی) به تبعیت از مقررات مربوطه تنظیم می گردد.

دامنه کاربندی: رعایت این دستور العمل برای تولید کنندگان، کارگران و کارآموزان، خویش فرمایان و کارفرمایان واحدهای دامداری خانگی با توجه به مفاد ماده ۸۵ قانون کار در خصوص وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جهت جلوگیری از بیماریهای شغلی و تامین بهداشت کار، کارگر و محیط کار و مواد ۱ و ۴ قانون مذکور مبنی بر شمول قانون بر کارفرمایان، کارگران، کارگاهها و موسسات کشاورزی و مواد ۳ و ۴ قانون وظایف و تشکیلات وزارت جهاد کشاورزی الزامی می باشد.

فصل اول

تاسیسات و تسهیلات بهداشتی

ساختمان:

- ۱- ساختمان کارگاه باید متناسب با وضع آب و هوای محل باشد.
- ۲- ارتفاع ساختمان دامداری حداقل ۳-۲/۸ متر باشد.
- ۳- در گاوداریها کف کارگاه باید هموار، بدون حفره و شکاف بوده و لغزنده نباشد.
- ۴- کف کارگاه ترجیحاً بتونی قابل شستشو بوده و دارای شیب مناسب (۲٪) بطرف سیستم جمع آوری فاضلاب و در گوسفندداریها بدون شیب و از بستر نفوذ پذیر استفاده گردد.
- ۵- انتهای شیب کانال جمع آوری فاضلاب به عمق ۵ سانتی متر باشد.
- ۶- دیوارها باید صاف بدون ترک خوردگی و تا ارتفاع ۲ متر قابل شستشو بوده و بقیه ارتفاع دیوار یا سیمان رنگ کرمی روشن سیمان کاری شود.
- ۷- تقاطع دیوار و کف باید بدون زاویه ۹۰ درجه و به صورت پخ باشد.
- ۸- سقف مقاوم و قابل شستشو باشد.

فضای مورد نیاز دام با توجه به نوع دام:

- در گاوداریهای شیری به ازای هر راس گاو مولد ۱۲-۱۰ متر مربع فضای مسقف (جایگاه دام مولد- گوساله دانی- زایشگاه و شیر دوشی) و به همان اندازه فضای غیر مسقف (بهار بند و سیلو) در نظر گرفته میشود.
- در گاوداریهای گوشتی (پروار بندی ها) به ازای هر راس ۳ متر مربع جایگاه مسقف و ۲ متر مربع فضای غیر مسقف در نظر گرفته شود.
- در پروار بندیهای بزرگ ۱/۲ متر مربع فضای مسقف و ۱/۵ متر مربع فضای غیر مسقف در نظر گرفته می شود.
- پنجره های ضلع جنوبی جهت تابش نور به کف جایگاه در فصل گرما، در ارتفاع ۱/۲-۱ متر از کف و با عرض بیشتر و پنجره های ضلع شمالی جهت انجام تهویه مطلوب در بالاترین ارتفاع و با ابعاد کوچکتر تعبیه گردد.
- پنجره ها مجهز به توری رنگ قرمز باشد.
- روشنائی مصنوعی و طبیعی کارگاه بصورت مناسب تامین گردد.
- نظافت و کند زدایی بطور منظم انجام گیرد.

برای کارگاههای دامداری خانگی یک توالت بهداشتی در نظر گرفته شود.

شرایط و ضوابط بهداشتی توالتها به شرح ذیل است:

- ۱- توالتها باید در فاصله مناسب از ساختمان کارگاه قرار داشته باشد.
- ۲- دیوارها تا زیر سقف کاشی، بدون ترک خوردگی، به رنگ روشن و قابل شستشو باشد.
- ۳- سقف صاف، بدون ترک خوردگی، به رنگ روشن و قابل شستشو باشد.
- ۴- کف مقاوم، صاف، قابل شستشو و گندزدایی و ترجیحاً از جنس موزائیک، سنگ و امثالهم باشد.
- ۵- کاسه توالت باید به رنگ روشن، صاف، بدون ترک خوردگی و قابل شستشو و گندزدایی باشد.
- ۶- حداقل عرض توالت ۸۰ سانتی متر و حداقل طول آن ۱ متر باشد.
- ۷- توالت باید دارای شیر آب با شیلنگ برداشت آب باشد.
- ۸- توالت دارای تهویه مناسب و روشنایی کافی باشد.
- ۹- کلیه پنجره ها باید مجهز به توری ضد زنگ باشند.
- ۱۰- درب توالت باید مجهز به پشت بند درب باشد.
- ۱۱- شستشو و ضد عفونی توالت باید بطور منظم انجام گیرد.
- ۱۲- توالت باید مجهز به سطل زباله درب دار، زنگ زن و قابل شستشو باشد.

دستشویی

برای کارگاههای دامداری خانگی یک دستشویی بهداشتی در نظر گرفته شود.

شرایط و ضوابط بهداشتی دستشویی ها به شرح ذیل است:

- ۱- احداث دستشویی باید در مجاورت محل کار و توالت باشد.
- ۲- دستشویی در صورت امکان علاوه بر آب سرد دارای آب گرم نیز باشد.
- ۳- کاسه دستشویی باید به رنگ روشن، صاف و قابل شستشو باشد.
- ۴- عرض دستشویی حداقل ۶۰ سانتی متر و طول آن ۱ متر باشد.
- ۵- صابون و ترجیحاً صابون مایع باید در تمام اوقات در محل دستشویی وجود داشته باشد.
- ۶- دستشویی باید بدون ترک خوردگی و قابل شستشو باشد.
- ۷- دستشویی باید بطور مرتب شستشو و گندزدایی شود.

آب آشامیدنی و مصارف بهداشتی

آب آشامیدنی و مصارف بهداشتی باید منطبق بر استانداردهای بهداشتی و مورد تایید مراجع ذیصلاح باشد.

مواد زائد، فضولات دامی و فاضلاب

زباله و فاضلاب واحدهای دامی باید طبق ضوابط بهداشتی جمع آوری و دفع گردد

شرایط و ضوابط بهداشتی محل جمع آوری مواد زائد و فضولات به شرح ذیل است:

- ۱- محل های جمع آوری فضولات باید به صورت حوضچه های بتونی دارای جدار سخت، صاف، بدون شکاف باشد.
- ۲- فضولات حیوانی باید دور از محل زندگی کارگران باشد.
- ۳- جهت جلوگیری از پخش شدن فضولات حیوانی اطراف محل دفع، بایستی توسط دیوارک یا بلوک های سیمانی به ارتفاع ۵۰ سانتی متر حصار کشی شده باشد.
- ۴- محل دفن فضولات در مسیر معابر عمومی قرار نگیرد.
- ۵- از تلنبار شدن بیش از حد فضولات حیوانی در محل دفع خودداری گردد.
- ۶- جهت جلوگیری از آلودگی محیط زیست و پخش بو، لاشه ها باید در محل مناسب دفن بهداشتی و آهک پاشی شود.
- ۷- کارگاههای دامداری و دامپروری و منازل مسکونی و سایر ساختمانهای داخل این کارگاه ها باید مرتباً ضد عفونی گردد.
- ۸- کارگاههای دامداری و دامپروری جهت دفع پساب و فاضلاب های دامی بر اساس شرایط جغرافیایی منطقه از روش مناسب (چاه جاذب یا سپتیک تانک و غیره) استفاده گردد.

فصل دوم

شاغلین

- ۱- رعایت نکات بهداشتی و حفاظتی به هنگام استفاده از سموم و مواد شیمیایی توسط شاغلین الزامی است.
- ۲- معاینات دوره ای و صدور کارت سلامت شغلی شاغلین باید بصورت سالیانه انجام گیرد.
- ۳- تهیه و تامین و استفاده از وسایل حفاظت فردی مناسب (دستکش، ماسک تنفسی، چکمه، لباس کار، کلاه یا سر بند) برای شاغلین الزامی است.
- ۴- شاغلین کارگاههای دامداری بایستی آموزش های لازم و مرتبط را توسط افراد ذیصلاح دریافت نمایند.
- ۵- واکسیناسیون تمامی کارگران در برابر بیماری ها الزامی است (در برابر بیماری کزاز - دیفتری و غیره)
- ۶- رعایت اصول بهداشت فردی و ابزارها در هنگام شیر دوشی الزامی است.
- ۷- تعیین محل مناسب برای تعویض و نگهداری لباسها.
- ۸- وجود دستشویی در واحدهای دامداری ضروری می باشد.
- ۹- استفاده از چهارپایه ارگونومیک مناسب برای شاغلین الزامی است.
- ۱۰- استفاده از ابزارهای انتقال دهنده نیرو در حین جابه جایی و حمل بار جهت جلوگیری از اختلالات اسکلتی - عضلانی الزامی است.

۱۱- کلیه عوامل زیان آور در واحد نگهداری دام، انبار علوفه و مواد شیمیایی بایستی شناسایی، اندازه گیری و کنترل گردند.

۱۲- رعایت کلیه اصول ایمنی و بهداشت کار در کلیه واحدهای دامداری الزامی است.

فصل سوم

تعاریف

:

- **کارگر یا شاغل خانگی:** شامل کلیه افرادی است که در امورات مربوط به واحد دامی مستقر در واحد مسکونی (کارگاه خانگی) فعالیت می نمایند.
- **واحد یا کارگاه دامداری:** به محلی گفته می شود که دامدار با کمک کارگران دامداری به نگهداری، تکثیر و تعلیف دام اعم از گاو، گوسفند و غیره جهت تولید فرآورده های لبنی و گوشتی می پردازد.
- **کارگاه خانگی:** به محلی گفته می شود که در مجاورت و یا در قسمتی از محل مسکونی قرار داشته و در آن به پرورش دام و طیور پرداخته می شود که شامل کارگاههای خویش فرما نیز می شود.
- **تاسیسات بهداشتی کارگاه:** شامل ساختمان، محل نگهداری دام و طیور، علوفه، مواد شیمیایی، مواد غذایی لازم برای دام، سیستم تهویه، روشنیایی و غیره می باشد.
- **دستور العملهای مربوط به تاسیسات کارگای از نظر بهداشت:** به مجموعه مقرراتی گفته می شود که بر اساس قانون و مقررات و تشکیلات بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و قانون کار تهیه و تنظیم و تصویب و به اجرا گذارده شده اند.
- **چاه جاذب:** حفره ای به عمق ۲ تا ۵ متر و به قطر ۱ متر می باشد که جهت دفع فاضلاب و پساب تولیدی خانوار و واحدهای دامی استفاده می شود که در حفر آن جنس زمین، سطح آب های زیر زمینی، شیب منطقه و فاصله از منابع آبهای آشامیدنی و مناطق مسکونی باید مد نظر قرار گرفته شود.

* منابع مورد استفاده:

- قانون کار جمهوری اسلامی ایران
- آیین نامه تاسیسات و تسهیلات بهداشت کار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- دستور العمل تامین سلامت کار در کارگاههای کوچک، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
- دستور العمل عملیات بهسازی و نو سازی جایگاه دام روستایی وزارت جهاد کشاورزی